

EKONOMİ POLİTİK

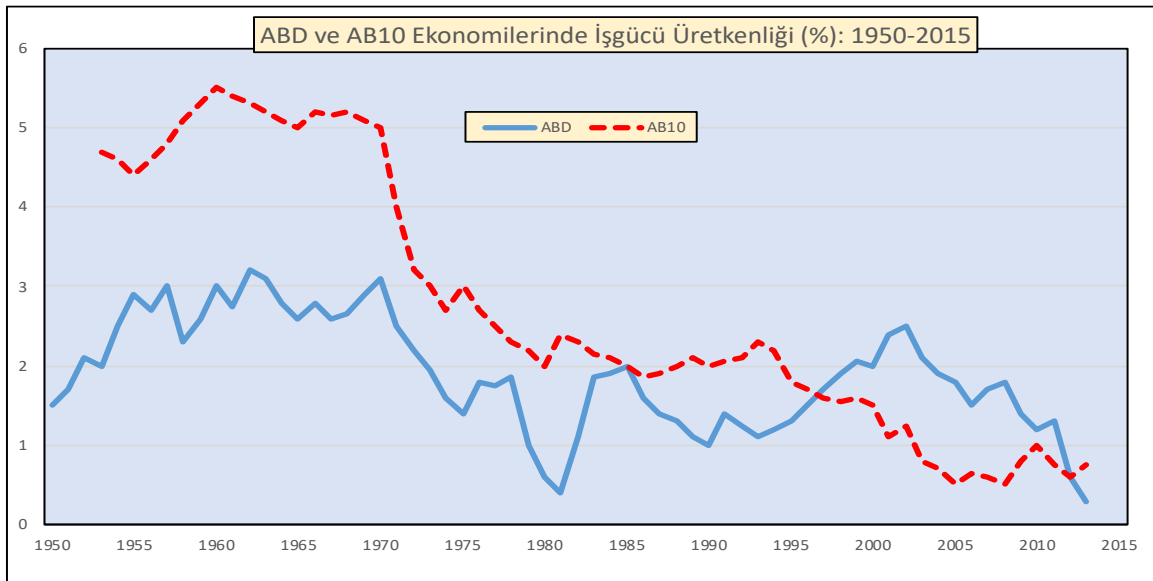
Erinç Yeldan, 16 Ekim 2019

Küresel Ekonomide Durgunluğun Anatomisi

2019 yılına ait veriler küresel ekonomide durgunluğun yaygınlaşmakta olduğunu belirtiyor. Dünya Bankası, IMF, OECD ve bir dizi uluslararası kuruluşun 2020 ve sonrasına yönelik öngörürleri dünya ekonomisinde belirgin bir yavaşlamanın gündemde olduğunu; hatta mevcut borç yükü ve köpükleşmiş kredi piyasalarının 2009 benzeri bir kriz ile sarsılabileceği uyarılarını dile getiriyor.

Amerika'da bir yandan Başkan Trump'ın yüksek gelir grupları ve şirketler kesimine yönelik vergi indirimlerinin diğer yandan Amerikan Merkez Bankası Fed'in genişleyici para politikalarının yaratmış olduğu coşku döneminin artık geride kaldığı ve yeni bir teknolojik ivmelenme dalgasının gerçekleştirilemediği sürece dünya ekonomisinin durgunluk kıskacından çıkamayacağı anlaşılmakta. Kapitalizmin *iş çevrimlerinin* dalgalanmalarına dayalı inişli çıkışlı seyri iktisatçıların açıklamaya uğraştığı ana sorunların başında. Büyümenin bu denli dalgalı ve oynak karakteristiğinin ardında ne yatıyor?

Bu sorunun yanıtı, kuşkusuz büyümenin ana kaynağı olan *üretkenlik sürecinin* izlenmesinde yatıyor. Amerika'da Northwestern Üniversitesi'nden **Robert Gordon** ve öğrencisi **Hassan Sayed'in** VOX CEPR sitesinde kısa süre önce paylaşmış olduğu işgücü verimliliğinin seyrine ilişkin çalışması son derece çarpıcı sonuçlar içermekte. Gordon ve Sayed'in sunduğu veriler, işgücü üretkenliğinde Avrupa'nın aslında 1970'lerden bu yana ciddi bir gerileme süreci yaşamakta olduğunu; ABD'de ise inişli çıkışlı rakamlara karşın, genel eğilimin özellikle 2001'den bu yana ciddi biçimde aşağı yönde olduğunu belgeliyor.

Kaynak: Robert Gordon & Hassan Sayed (2019) "The Industry Anatomy of Trans-Atlantic Productivity Growth Slowdown" VOX CEPR Policy Portal.

AB üyesi on ülke ekonomisinde işgücü üretkenliği 1995'e değin ABD'den daha yüksek seyretmesine karşın 21. yüzyılın başından bu yana üretkenlik kazanımları yüzde 1'in altında – durgunluk düzeyinde, gözükmekte. ABD ise özellikle 2008/09 krizinin etkilerini sadece parasal genişleme aracılığıyla ertelemiş; üretkenlik kayıplarının önüne geçememiş durumda.

Üretkenlik kayıpların ardında sabit sermaye yatırımlarındaki durgunluk, genel anlamda tarihsel boyutuyla sanayisizleşme olgusu ve bunun yarattığı yapısal işsizlik baskısı; ücretli emeğin gelirlerindeki gerilemeye koşut olarak düşük efektif toplam talep; ve tüm bu olumsuz koşulların beslediği sosyal dışlanma ve şiddet yatmakta.

Dolayısıyla, küresel ekonominin hegemonik merkezleri Amerika ve Avrupa Birliği ekonomilerinden derlenen göstergeler, bu karmaşıklığın ve çelişkili mesajların yoğunluğu içerisinde kısa dönemde ileriye dönük güven sunmuyor. *Düşen kar marjları*, giderek *artan tekelci yapılaşma*, *suskunlaşan* sabit sermaye yatırımları; dolayısıyla, *tökezleyen üretkenlik kazanımlarına* bağlı *yapısal/sistemik sorunlar* kapitalizmin merkezlerinden, yükselen piyasa ve kalkınmakta olan ekonomilerine, oradan da küresel yoksullara değin dünya ekonomisinin her köşesinde kapitalist sistemin çelişkileriyle dolu anarşik yapısını çok açık biçimde sergiliyor.